

โอบกอดคนนอกจ

เมื่อ MEDIA LITERACY คือก้าวแรกสู่โลกที่ ใคร ๆ ก็อยู่ได้

“ว้ายยยยยยย!!! แก่คุณฉันมีโมเมนต์ ฟินอ่า ตอนไหนจะประกาศคบกัน คู่จิ้นคู่จิ้นจริงปะ?” เสียงกรี๊ดแห่งความสุขดังไปบนแอปปรูปไอคอนสีดำ ในขณะเดียวกัน เสียงร้องไห้กำลังดังมาจากบ้านสักหลัง ในคืนที่ลูกชายของใครสักคนเพิ่งบอกความจริงกับพ่อแม่ว่าตัวเองเป็นเกย์

ภาพบนสื่อกับชีวิตจริงที่ต้องพิสูจน์

ภาพคู่ขนานนี้คือความขัดแย้งที่ยังมีอยู่ในสังคมไทย ในซีรีส์ฉายภาพชายรักชายแบบอุดมคติทำให้สังคมโอบรับภาพของพวกเขาอย่างง่ายดายเพราะภาพบนสื่อเหล่านี้ตรงกับ Beauty Standard มีรูปร่างที่ดี มีฐานะ มีความสามารถ และไม่ออกสาว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นค่านิยมที่คนในสังคมยอมรับ แต่ในชีวิตจริงชายรักชายจำนวนมากยังต้องพิสูจน์ตัวเองให้สังคมยอมรับเพราะบางทีพวกเขาไม่ได้มีสิ่งๆ เหมือนกับภาพที่ฉายบนสื่อ รวบรวมว่าการมีอยู่ของพวกเขาจะต้องแลกกับเงื่อนไขบางอย่างอยู่เสมอ สิ่งที่สังคมไม่เคยขอให้คนในใจเปลี่ยนแปลงแต่กลับกลายเป็นสิ่งที่คนข้างนอกจต้องแบกรับแทน

เบื้องหลังความฟิน: ความเข้าใจในอัตลักษณ์หรือกำไรของนายทุน

เต็มภัค สุคนธนิกร (2564) ได้แสดงให้เห็นว่าเบื้องหลังซีรีส์วายถูกผลิตภายใต้แนวทางอนุรักษ์นิยมที่ไม่ยอมเสี่ยงต่อการขาดทุน ผู้ผลิตจึงมุ่งตอบสนองกลุ่มสาววายโดยไม่ได้สนใจสนับสนุนความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริงส่งผลให้เกิดการบิดเบือนคุณค่าของอัตลักษณ์ LGBTQ+ และปรากฏการณ์นี้ยังพบในนิยายวายออนไลน์ที่มีแนวโน้มผลิตซ้ำภาพความเป็นชายในกรอบแบบเก่าที่ห้ามแสดงความอ่อนไหว มีร่างกายที่แข็งแรง เช่นกัน (อุมารินทร์ ตูลารักษ์ และคณะ, 2567)

บทความของนัทธนี ประสานนาม (2567) มีสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับทิศทางของอุตสาหกรรมวายหลังปี 2565 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากการตื่นตัวในประเด็นทางสังคมอย่างเข้มข้น โดยซีรีส์ยุคใหม่ก้าวข้ามการขายภาพแฟนตาซีรักโรแมนติกและหลายภาพจำรูป-รับที่มาพร้อมกับตัวละครซึ่งขัดกับโลกความเป็นจริงที่อัตลักษณ์สามารถสลับไหล เปลี่ยนแปลงและสลับกันได้ ความเปลี่ยนแปลงนี้หันมาโอบรับโครงเรื่องแบบนวนิยายแนวเรียนรู้ชีวิตควีร์ (Queer Bildungsroman) ที่ให้ตัวละครค้นหาอัตลักษณ์และทำความเข้าใจตัวตนทางเพศของตนเอง ทว่า จอภาพเพียงอย่างเดียวไม่อาจสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน หากผู้บริหารสื่อหรือรับสารเพียงอย่างเดียวโดยไม่ตั้งคำถามกับภาพที่พวกเขาเห็น

Media Literacy: ทักษะแห่งความเท่าเทียม (SDG 10)

การรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นทักษะพลเมืองที่เชื่อมโยงโดยตรงกับ SDG เป้าหมายที่ 10 ว่าด้วยการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมจึงคือทางออกที่ทำได้จริงในทุกบริบทหลังจากดูซีรีส์วายหรืออ่านนิยายออนไลน์จบ ลองเปิดดวงสนทนา 10 นาทีกับคนรอบข้าง โดยตั้ง 3 คำถามง่าย ๆ

- ตัวละครนี้ถูกสร้างมาเพื่อเซอร์วิสคนดูหรือสะท้อนชีวิตจริงในสังคมที่เราพบเจอได้?
- ซีรีส์นี้ยอมรับทุกแบบหรือแค่เกย์ในแบบอุดมคติ?
- ถ้าตัวละครนี้อยู่ในห้องเรียนหรือครอบครัวของเรา เราจะยอมรับเขาไหม?

คำถามเหล่านี้จะเปลี่ยนผู้รับสารเพียงอย่างเดียวให้กลายเป็นพลเมืองที่เท่าทันสื่อ

ความสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อไม่ได้มีไว้เพื่อลบมายาคติทางเพศเท่านั้น เมื่อเราเริ่มกลับมาคิดทบทวนกับสิ่งที่อยู่ตรงหน้า เราจะเริ่มสังเกตเห็นว่าสื่อกระแสหลักผลิตซ้ำภาพจำที่คับแคบให้กับกลุ่มอื่น ๆ เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการตีกรอบผู้พิการให้เป็นแค่ตัวละครที่น่าสงสารหรือการกดทับกลุ่มชาติพันธุ์ให้เป็นเพียงตัวละครที่สร้างสีสัน ดังนั้น การนำหลักการรู้เท่าทันสื่อมาตั้งคำถามกับภาพบนสื่อในทุกมิติจึงเป็นการขยายพื้นที่แห่งความเท่าเทียมอย่างแท้จริงจากในจอสู่ชีวิตจริง เพื่อให้แน่ใจว่าเราไม่ได้สร้างกรอบใหม่ขึ้นมาปิดกั้นใครออกไปอีก

ในซีรีส์มีตอนจบที่สวยงามแต่โลกความจริงยังดำเนินต่อไป การลดความเหลื่อมล้ำจะไม่มีวันสำเร็จหากเรายังปล่อยให้สื่อเป็นผู้กำหนดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ท้ายที่สุด การตระหนักรู้ไม่ได้เรียกร้องให้เราเลิกฟินกับภาพในจอแต่เรียกร้องให้เราพิจารณาญาณมากพอที่จะเดินออกจากหน้าจอแล้วหันมาโอบกอดคนในชีวิตจริงด้วยความเข้าใจว่า พวกเขาไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์แบบเหมือนใคร แค่เป็นมนุษย์คนหนึ่งก็เพียงพอจะได้รับความเท่าเทียมในสังคม

บรรณานุกรม

ภฤชนัท แสนทวี. (2565). ภาพตัวแทนความรักของชายรักชายในละครซีรีส์วายไทย. วารสารการสื่อสารมวลชน, 10(2), 221–250.

เต็มภาค สุคนธนิกร. (2564). ฉันทหรือเขาในซีรีส์วาย: อัตลักษณ์และภาพตัวแทนของเพศวิถีของกลุ่ม LGBTQ+ ในกระแสอุตสาหกรรมวัฒนธรรม [รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคล ปริญญาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นัทธนัย ประสานนาม. (2567). การทบทวนวิพากษ์อุตสาหกรรมวายไทยใน แพลตฟอร์มด้วยใจเธอ ภาค 1 และภาค 2: จากโรมานซ์สู่นวนิยายแนวเร้นรู้ชีวิตเคเวียร์. วารสารนิเทศศาสตร์, 42(1).

รณยุทธ เอื้อไตรรัตน์ และอรทัย เพ็ญยุระ. (2565). กระบวนการเปลี่ยนแปลงเพศวิถีจากชายสู่ชายรักชาย: กรณีศึกษาละครชุดชายรักชายทางไลน์ทีวีช่วงปี 2558–2563. วารสารวิชาการธรรมศาสตร์, 22(2), 273–284.

อุมารินทร์ ตูลารักษ์, มารศรี สอทิพย์ และอรทัย เพ็ญยุระ. (2567). ความเป็นชายที่ปรากฏในนวนิยายชายรักชายบนแพลตฟอร์ม Fictionlog. Trends of Humanities and Social Sciences Research, 12(2), 169–190.
